

מסורת הש"ם

(א) נזכר לקמן קלו. ובעיבורין קב: קב. (ג) ס"א ל"ג. (ג פסחים סו. ט: יבמות ד. מנחות עב. ז., ד) ס"א ל"ג. (ס) יבמות ד. חולין קטז. ע"ש. (י) ז"ל דטוסא עיין בערוך פירושן. (י) חולין ק"ג. (ח) יומא ע"ה. (ט) נבס"ה. השמך, (י) לעיל מט., (ז) גרסות נג: לעיל מט. וס"ג, (ז נקמה:), (ח בס"ה: גרס, (ז בס"ה: מילה, (ס) ס"ה. (ע) ז"ל שמואל, (פ) ז"ל עליהן.

❖

תורה אור השלם

1 לא תאכלו כל נבלה לזר אשר שגערך תחננה ואכלה או מבר לזכרי רבי עם קדוש אתה לז' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו: דברים יד כא

2 שש אנבי על אמרתך כמוצא ששל רב:

ההלים קיט קסב 3 וישמע משה את קצם בכח למשפחותיו איש לפתח אהליו ותר אף יי' מאד ובעיני משה רע: במדבר יא י

4 אם תשכבון בין שפתים כנפי יונה נחפה בכסף ואתרוחיהו בירקק רחיק: ההלים סח יד

❖

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומשי וכו' ואמאי קרי להו: (ב) תוס' ד"ה י' אליעזר וכו' וזו היו נפות. י"ב עיין בפרק התענה דף ז' ע"א: (ג) בא"ר כתי למחר המטה. י"ב עיין בסוף עירובין דף קק ע"ב ד"ה מה לי: (ד) ד"ה שש וכו' וכן אמרי' במדרש ויש אברהם:

❖

גליון הש"ם

נב' בשלמא הוא ותר: עיין משנת הלכות' ח"א ס' פ"ט: ר"ת ד"ה רבי אליעזר וכו' וא"ת ויביאו היתוב. עיין לעיל דף ז' ע"א מוספות ד"ה אלל אלס: בא"ר כתי למחר המצוה. עיין עירובין דף קק ע"ב מנח' ד"ה מה לי:

❖

רבינו חננאל

פרק תשעה עשר

רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי מערב שבת מביאו בשבת מגולה וכו'. ואיבעיא לן האי דקתני ר' אליעזר אומר מביאו מגולה משום חבובי מצוה הוא, או משום שלא יחשדוהו שהוציא חפציו טמונים, לפיכך מנלהו ישראו כי סבין של מצוה הוא. ופשטא דמשום חבובי מצוה הוא, הובא דליכא סכנה. ותוב איבעיא לן האי דתנא ג"י:א דתני' במתניתא רבי יהודה משום רבי אליעזר נהוגים היינו בסכנה מביאין אותו (בסכנה) מכוסה ע"פ עדים,

רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי.
אזמל למול את המינוק.

וקאי אמתניתין דפרקין דלעילט דסליק מיניה וכל זכרי מילה עושין בשבת: **מגולה.**
בפני הכל ובגמרא מפרש אמאי מצריך ליה לגלויה: **ובסכנה.**
שגזרו ארמאים^(א) על המילה: **מכסהו ע"פ עדים.**

שיערו שאזמל של מזהו הוא מביא ולא יחשדוהו: **כלל אחר ר"ע.**
נחלק על ר"א במכשירי מזה"ש שאין דוחין הואיל ואפשר לעשותו מע"ש: ^(א)**נושאי אפשר לעשות מע"ש.**
כגון מילה ענמה שא"א לה ליעשות דזמנה ציוס השמיני דוחה שבת: **גב' טעמא דר"א.**
דלמר מגולה אין מכוסה לא: **משום חיובו מזהו.**
להודיע שחביבה מזהו עליו שמחלל שבת עליה: **משום חשדא.**
שלא יחשדוהו שהוא נושא שאר חפציו. וסיפא דמתני' דקתני ובסכנה מכסהו ע"פ עדים ודאי משום חשדא הוא אללא רישא מיבעיא לן דוקא מגולה קאמר אזל מכוסה ע"פ עדים

שלא בשעת הסכנה לא ומשום חיובו מזהו או לאו דוקא מגולה דטעמיה משום חשדא וה"ה למכוסה על פי עדים: **אי אמרת בשלמא הוא וסרי שפיר.**
היינו דמיקרו עדים אללא אלא וחד וחד מי מיקרי עדים איהו לגביה נפשיה מי מיקרי עד: ומשמי **שראויס להעיד במקום אחר.**
לעולם הכא עדות לא שייכא דלאפוקי מחשדא בעלמא הוא ואין כאן לא דיני ממונות ולא דיני נפשות שיהו שנים ^(א) ומאי קרו להו עדים דאיכא גילוי מילתא ע"י השני ושנים קרו עדים בעדות שאלנו שאלנו נוגע **זה: לעשות כדזל.**
לאזמל של מילה: **היו אוכלין צמר עוף נחלב.**
דלקמן: **ישצא.**
ז"יד עופות: **נאמר לא תאכלו כל נבלה ונאמר.**
באותו פסוק עצמו לא תבשל גדי משמע כל האסור משום נבלה נהוג צו אסור צמר נחלב: **שש אנכי על אמרתך.**
אמירה יחידה שקדמה לשאר אמירות והיא מילה ששראל עושין וששים עליה דכל שאר מצות אינן מוכיחות כל שעה כגון תפילין ומוזזה וז"ית דאיין כשהוא צדשה וערוס צדיט המרחץ אכל וזו מעיד עליהם לעולם כדלמרנין בזמנחות

(דף מג:.) **צדוד שראה עצמו צדיט המרחץ ונטטער אחר אזי לי שאני ערוס מכל מצות כיון ^(א) שנסתכל במילה נתייטבה דעתו: צשמחה. שעושין משמה: על עסקי משפחותיו. שנאסר להם קרובות: מרופה. רפיא: דא"ר ינאי מפילין זריכות גוף נקי. שלא יפית. אלמא לא זיהרי צהו ושמעין מינה דלא מסרו עליה אללא אלישע לצדו: יקרו. פורי"ר צלע"ז לשון יקרה עורצי נחל (משלי ז) ולשון ננקר לא נעלה (צמדצר טז:) **את מוחו.**
שכנגד תפילין: קסדור. ממונה: מגיעוס ^(א) עליהן. אינה נלחמת צמרטומה אללא כנפיה: דרך**

פעם אחת שכחו ולא הביאו איזמל מערב שבת והביאוהו בשבת

רבי אליעזר דמילה פרק תשעה עשר שבת

קל.

רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי
כו' מביאו בשבת מגולה. וז"ל^(א) ויצאו המינוק אלל כלי דהשתא ליכא איסור שבת כלל דהמי נושא את עצמו וי"ל דקטן צריך לאמו הוא ואחר המילה היה צריך להחזירו לאמו ואז היו כפות ^(א) לפי שהוא חולה כדלמרנין ציומא

(דף סו:) אפי' תימא ר' נתן חולה שאני וגם אמו שהיא מסוכנת לא תוכל לצא אלל המינוק ועוד י"ל כיון דיותר צקל ציא הכלי משיצא המינוק שרי ר"א כדי למהר המזהו כדמוכח בגמרא דלמר פעם אחת שכחו ולא הביאו אזמל מע"ש והביאו בשבת שלא צרצרו שהביאו דרך חצרות וגגות וקרפפות והיו יכולין להביא דרך רה"ר אלמא דשרי ר"א דרך רה"ר דהוי דאורייתא ^(א) כדי למהר המזהו אע"פ שיכול לעשות [צענין] דליכא אללא איסורא דרצנן:

שש אנבי.
במדרש (שוכר טז) למנצח על השמינית כתיב הנדרש על המילה שהיא צמייני וכן אמרי' ^(ז) (פ"ר"א פ' כ"ט) ויעש אברהם משמה גדול ציוס הגמל את יצחק ציוס ה"ג מל את יצחק דהיינו ציוס השמיני דמילה כמנין ה"ג. ר"ת: **אמר ל"ה כנפי יונה.**
הרי שלא מסר עצמו לומר תפילין הן. רצינו שמואל: שלא

ר"א נוהגין היו בשעת הסכנה שהיו מביאין מכוסה ע"פ עדים איבעיא להו עדים דקאמר איהו וחד או דילמא הוא ותרי ת"ש ובסכנה מכסהו ע"פ עדים אי אמרת ° בשלמא הוא ותרי שפיר אלא אי אמרת הוא וחד מאי עדים שראויים להעיד במקום אחר: ועוד אמר ר"א: ^(א) ת"ר במקומו של ר"א היו כורתין עצים לעשות פחמין לעשות ברזל בשבת במקומו של ר' יוסי הגלילי היו אוכלין בשר עוף בחלב לוי איקלע לבי יוסף רישבא קריבו ליה רישא ^(א) דטוותא בחלבא לא אכל כי אתא לקמיה דרבי א"ל אמאי לא תשמתינהו א"ל אתריה דר' יהודה בן בתירה הוה ואמינא דילמא דרש להו בר' יוסי הגלילי ^(א) דתנן ר' יוסי הגלילי אומר נאמר ^י לא תאכלו כל נבלה ונאמר ^י לא תבשל גדי בחלב אמו את שאסור משום נבלה אסור לבשל בחלב עוף שאסור משום נבלה יכול יהא אסור לבשל בחלב ת"ל בחלב אמו יצא עוף שאין לו חלב אם א"ר יצחק עיר אחת היתה בא"י שהיו עושין כר"א והיו מתים בזמנן ולא עוד אלא שפעם אחת גזרה מלכות הרשעה גזרה על ישראל על המילה ועל אותה העיר לא גזרה: תניא רשב"ג אומר כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה דכתיב ² שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב ² עדיין עושין אותה בשמחה וכל מצוה שקבלו עליהם בקטטה כגון עריות דכתיב ³ וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו ^(א) על עסקי משפחותיו עדיין עושין אותה בקטטה דליכא כתובה דלא רמו בה תיגרא תניא ר"ש בן אלעזר אומר כל מצוה שמסרו ישראל עצמן עליהם למיתה בשעת גזרת המלכות^ט כגון עבודת כוכבים ומילה עדיין היא מוחזקת בידם וכל מצוה שלא מסרו ישראל עצמן עליה למיתה בשעת גזרת המלכות^ט כגון תפילין עדיין היא מרופה בידם ^(א)דא"ר ינאי תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים מאי היא אמר אביי שלא יפיה בהם רבא אמר שלא יישן בהם ואמאי קרו ליה אלישע בעל כנפים שפעם אחת גזרה מלכות הרשעה גזרה^ט על ישראל שכל המניח תפילין על ראשו יקרו את מוחו והיה אלישע מניח תפילין ויצא לשוק וראהו קסדור אחד רץ מלפניו ורץ אחריו כיון שהגיעו אצלו נטלן מראשו ואחזן בידו א"ל מה בידך אמר לו כנפי יונה פשט את ידו ונמצאו בה כנפי יונה לפיכך היו קוראין אותו בעל כנפים ^(א)מאי שנא כנפי יונה דא"ל ולא א"ל שאר עופות משום דדמאי כנסת ישראל ליונה שנאמר ⁴ כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק עליהן: א"ר אבא בר רב אדא א"ר יצחק עליה אף ישראל מצות מוגינות עליהן: א"ר אבא בר רב אדא א"ר יצחק [דרך גגות ודרך חצירות] שלא

עין מושפט
נר מצוה

א א מיי פ"צ מהלכות מילה הלכה ו סמג עשין כח טו"ש"א ח"א ס' שלל סקיף ו טו"ש"ע י"ד סימן רסו סקיף ז:
ב ב טו"ש"ע י"ד סימן רסא סקיף יז:
ג ג מיי פכ"ז מהלכות איסורי ביאה הל' יז סמג לאוין קכד:

❖
לעזי רש"י

פורי"ר. לחפור.

❖

מוסף רש"י

כורחים עצים לעשות פחמין. לזו ציוס כדי לעשות ברזל. אזמל של מילה. דקסבר ר"א ממשירי מזהו דוחין שבת כמזהו עצמו (יבמות יד. חולין קטז.) ואם אין לו אזמל מוטל כורחין עניס לעשות פחמין ועשין אזמל (חולין טס.) שלא יפיה בהם. שיכול להעמיד עצמו בשעת הכות (לעיר טס.) שלא יישן בהם. שמוא יפיה לו ידלא קרי, אלל אס יכול להוכיח שלא נזן בהן. כל הנופלים נקיים כשפחה שיתלן להעמיד עצמן (טס.) יקרא את מוחו. שהוא חמת המפילין, לשון קורר עניס (טס.) קסדור. מנישטאל'י שהוא ממונה על כך (טס.) כנפי יונה. כמפרש לקמיה מפני שהם מצות והם מניסים לשלאל והיו להם כנפיים ליונה שהיא נמשלת ליונה והמצות כנפיים (טס.) כנפיה מגזירות עליה. מן מלכה ומכל עוף ואדם הכא עליה היא נלחמת ומכה כדלש נפס, מה שאין כן בשאר עופות (טס וכו"ז ברכות גז.)

❖

רבינו חננאל

הני עדים שנים אחרים וזה"ל המביאו, או דלמא הוא ואחר, ולא איפשטא בהדיא. לוי איקלע לבי יוסף וישבא קריבו ליה וישא דטוותא בחלבא לא אכל. כי אתא לקמיה דר' איל מ"ט לא שמונניהו. א"ל אתרא דר' יהודה בן בתירה, ואמרין דלמא דריש להו כדבי יוסי הגלילי דסבר יצא עוף שאין לו חלב אם. א"ר יצחק עיר אחת היתה בא"י שהיו עושין כר' אליעזר והיו מיתה מתין בזמנן, ולא עוד אלא שפעם אחת גזרה מלכות הרשעה שמר על ישראל על המילה ועל אותה העיר לא גזרה. (לכל השבח ויוסי הלכה כר"א, ולא כר' יוסי הגלילי שמתיר בשר עוף בחלב. ולא כדבי ינאי שאמר תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים. ומפרשי רבנן כי לא אמר רבי ינאי אלא בשעת השמך, וסמיך דהוא ערוק ועבדי ליה נס. אמר ראבין בר רב אדא א"ר יצחק פעם אחת שכחו ולא הביאו איזמל מערב שבת והביאוהו בשבת

(א) נראה דז"ל לאחר כל השנה הוה מ"מ אין הלכה כר"א וכו'.